ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti

№3(2)
2026

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 704 sahifa,
16-mart, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:
Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI
Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),dotsent
Doniyorov S. M. –"Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ
Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences
Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:
Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:
• Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
• Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)
Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):
• Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
• Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA CONTENTS СОДЕРЖАНИЕ

MUNDARIJA

Katta guruh tarbiyalanuvchilarida kasb haqidagi dastlabki tasavvurlarni shakllantirish metodikasini innovatsion ekotizim sharoitida takomillashtirish 18
Uralova Fotima Baxtiyor qizi

Malakali sportchilarning kommunikativ qobiliyatlarini takomillashtirishda sotsiolingvistik yondashuv (gandbolchilar misolida) 23
G. A. Valiyeva

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida motor alaliyali bolalarni ruhiy va nutqiy rivojlantirish usullari 27
Suyunova Surayyo Ulash qizi

Sog'lom bola ekotizimining asoslari: ovqatlanish, immunitet va rivojlanish 31
Israilova Xusnida Adilovna

Mobil ilovalar yordamida mustaqil o'qishni rivojlantirish 37
Raximova Feruza Najmiddinovna

Biologiya darslarida muammoli ta'lim texnologiyasini qo'llash orqali mantiqiy fikrlashni rivojlantirish 42
Dauekeeva Gulistan Orinbaevna

Talabalarga ingliz tilidagi matnlarni kommunikativ metod yordamida o'qish texnikasini takomillashtirish usullari 46
Mo'minova Mahliyo Axrorjonovna

Velosiped haydashning afzalliklari 49
Raxmonova Go'zal Bobir qizi

Компетентностный подход как стратегическая основа модернизации образования и его реализация в преподавании русского языка как иностранного в Узбекистане 54
Мирзакбарова Севда Вахиддиновна

Umumta'lim maktablarida texnologiya fani mashg'ulotlarini tashkil etishning zamonaviy yondashuvlari va metodlari 58
Ziyamova Gulbaxor Tulabayevna

Типы аббревиации в русском и узбекском языках: сравнительно-типологический анализ 62
Рахмонова Бахтигул Пайзиллоевна

Maktabgacha ta'limda nutqni rivojlantirish jarayonida didaktik o'yinlardan foydalanish metodikasi 65
Abidjonova Mushtariybonu Qobiljon qizi

Tarbiyaviy tadbirlarni samarali tashkil etishda maktabgacha ta'lim tashkiloti va ota-onalarning o'zaro hamkorlik masalalari 71
Sanayeva Surayyo Bobonazarovna, Jabborova Shaxina G'affor qizi

Qadriyatli yondashuv asosida talabalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash mexanizmlarini takomillashtirish .. 76
G'aybullayev Quvonchbek G'olibovich

Maktab o'quvchilarida stressga barqarorlik namoyon bo'lishining psixologik tahlili 83
Ismoilova N. Z.

Yoshlar ma'naviyatini shakllantirishda milliy qadriyatlarning o'rni 87
Karshiyev Jaxongir Abdirayimovich

Funksional savodxonlikni rivojlantirishda o'qish savodxonligining o'rni va ahamiyati 91
Xatamova Munisa Mamadulla qizi

Transformatsiyalash tizimi asosida o'quvchilarning loyihalash kompetensiyalarini rivojlantirish samaradorligi 95
Jurayeva Zulayxo Islomovna

Zamonaviy boshqaruv nazariyalarida rahbar muloqoti (transformatsion, kommunikativ va ishtirokchi boshqaruv yondashuvlari asosida) 102
Islamova Dilfuza Dilshodovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida pedagogik kompetentlikni tabaqalashgan yondashuv asosida rivojlantirish mazmuni 107
Begmatova Nasiba Mengnarovna

Bo'lajak maxsus pedagoglarni inklyuziv ta'limda subyektlar faoliyatini o'rgatish metodikasi 112
Dilshodov Abrorjon Dilshodjon o'g'li

Pre-Reading Activities to Enhance Foreign Language Reading Comprehension: Reading "The Adventures of Tom Sawyer" in 10–11 Grades 118
Djumaniyazova Zulfiya Kaliyevna

Nutq aktlarini o'rgatishda autentik materiallardan foydalanishning metodik imkoniyatlari (filologik yo'nalish talabalari misolida) 122
Fayzulloeva Chevar G'ayrat qizi

Yangi O'zbekistonda talaba-yoshlarni milliy yuksaltirishda jadid-marifatparvarlari ilgari surgan g'oyalarning o'rni va roli 125
Mamadaliyev Abduvoxid Maxsitaliyevich

Gimnastikaning O'zbekistonga kirib kelish va rivojlanish tarixi 128
N. Q. Mamasidova

Uglevodorodlar tarkibini aniqlashda massa ulushiga asoslangan refleksiv yondashuv (7-9-sinflar misolida) 131
Maxamadiyev Sharofiddin Jumaboyevich, Smanova Zulayxo Asanalievna

Screencasting materiallarini yaratish va ularni o'quv jarayonida qo'llash 134
Maxmudova Dilfuza Meliyevna, Ergashov Niyozxon Ilyozxon o'g'li

Maktabgacha yoshdagi bolalarda so'z shakllanishini psixolingvistik asoslari 137
Moxirabonu G'aniyeva Adxam qizi

Maktabgacha ta'limdagi muammolar va yechimlar: o'zbekiston respublikasi tajribasi 140
N. Sh. Miryusupova

Interaktiv kartografik resurslar va ularning ta'lim jarayonida qo'llanilishining didaktik, kognitiv hamda metodik asoslari 143
Olimova Aziza Abdullayevna

Mentorlik tizimining tarixiy ildizlari va rivojlanish bosqichlari 147
Oxunova Dilnoza Qaxxorjonovna, Abdumannonova Durdonaxon Shuxratjon qizi

Talabalarning psixologik holati va stress omillarining prokrastinatsiyaga ta'siri hamda mustaqil ta'lim faoliyatini qo'llab-quvvatlash usullari 150
Razakov Farxod Kuvondikovich, Rajabov Hikmat Toshevich

Talabalarni stulda o'tirgan qiyofachi portreti ranglavhasini ishlashga o'rgatish metodikasi 154
Sadatov Chori Xolmuradovich

Organik kimyo fanini o'qitishda teskari ta'lim va texnologiyalarning ahamiyati 158
Umrbekova Maftuna Ulug'bek qizi, Babanazarova Ayzada Omirbaevna, Abdulxakimova Gulziyba Ziynatdinovna

Duduqlanishni bartaraf etishda kompleks metodlarini qo'llashning samaradorligi 162
Xasanova Barnoxon Abdusattor qizi

Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik kompetentligini takomillashtirish 165
Xolbozorova Nasiba Xolbozar qizi

Проектирование персонализированных образовательных сценариев в дошкольном образовании средствами генеративного искусственного интеллекта 168
Пак Диана Александровна

Bo'lajak pedagoglarni tayyorlashda STEAM yondashuvining roli 170
Atenov Jandarbek Dayrabay o'g'li

Innovatsion ta'lim muhitida talabalarning kasbiy muloqot kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik asoslari 173
Bo'ltakov Sanjarbek Xazratqul o'g'li

Alohida ta'lim ehtiyojlari mavjud bo'lgan bolalar uchun inklyuziv ta'lim tizimining ahamiyati 176
Mehmonova Nodiraxon Yusufxon qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Duduqlanish nutq kamchiligini korreksiyalashning maxsus va integratsiyalashgan texnologiyalarini rivojlantirish 180
Boxodirova Gulasalxon Ibrohimovna

Эссе как инструмент формирования и диагностики компетенций в системе высшего образования . 184
Шейхмамбетов Сервер Рефикович

Matallar va folklor hikoyalari: maktabgacha ta'lim tashkilotlarida interaktiv dars texnologiyalari 188
Azimova Nodira Hikmatovna

Maktabgacha yoshdagi bolalarda jismoniy sifatlarni rivojlantirish va ularni sportga yo'naltirishning pedagogik asoslari 191
Norboyev Komiljon Jurakulovich, Rustamova Kamola Xayrulla qizi

Oliy ta'lim muassasalarida ijtimoiy-gumanitar fanlarning o'qitilishining ahamiyati 194
Burkhanova Sabo Tulanovna

Oliy ta'lim muassasalarida O'zbekistonning eng yangi tarixini o'qitishning metodologik asoslari va muammolari 197
Norbutayeva Guzal Abdig'ofurovna

Ta'lim tashkilotlarida sifatni boshqarish jarayonlarini tizimli rejalashtirishning nazariy va amaliy asoslari 200
Abdurashit Karimovich Avliyakulov

Tarbiya darslari samaradorligini oshirishda abdulla avloniy pedagogik hikmatlaridan foydalanishni metodik tashkil etish 204
Daliyeva Eliza Zokir qizi

Badiiy-tarixiy meros asosida bo'lajak pedagoglarning refleksiv tafakkuri va kasbiy identifikatsiyasini rivojlantirish 207
Qodirova Mavluda Maxodir qizi

Adabiyot darslarida lirik asarlarni vizual yondashuvlar asosida o'qitish usullari 210
Sobitova Mahmudaxon Shuxratbek qizi

ESG tamoyillarini ta'lim tizimiga joriy etish orqali talabalarda ekologik, ijtimoiy va boshqaruv ko'nikmalarini shakllantirish 216
Tursunova Shahzoda Baxromovna

Социально-психологические факторы нарушения психологического здоровья в семье 219
Гулру Тургунова

O'zini tarbiyalash (self-development) g'oyasining Ibn Sino ta'limotidagi o'rni 229
Usmanova E'zoza Zokirjonovna

Оценка динамики физиологических показателей волейболистов 12–16 лет в предсоревновательный и соревновательный периоды 234
Умматалиева Шерзода Шерали угли

Individual sport turlarida sportchilarning natijadorlik kompetensiyasini motivatsion omillar asosida shakllantirish 239
Baratov Nasriddin Karshibayevich

O'smirlarda internetdan ortiqcha foydalanishning psixologik oqibatlari 243
Fayziyeva Nodira Sobirovna

Transakt analiz: shaxslararo muloqotni tahlil qilishning nazariy va amaliy asoslari 247
Nilufar Sayfidinovna Sangirova

Inklyuziv ta'lim jarayonini boshqarish mexanizmlarini rivojlantirish (umumiy o'rta ta'lim maktablari misolida) 252
Abdug'aniyev Abdurauf Abdumannonovich

O'zbek milliy kurashining tarixiy rivojlanish bosqichlari va uning yoshlar tarbiyasidagi pedagogik ahamiyati 257
Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Almardanov Xasan Asqarovich

Belbog'li kurashning shakllanishi va rivojlanish tarixi: jismoniy tarbiya tizimidagi o'rni va metodik imkoniyatlari 261
Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Norqizilov Muxammadbek Sherali o'gli

Dzyudo kurashining tarixiy evolyutsiyasi va uning ta'lim jarayonida kompetensiyaviy yondashuv asosida qo'llanishi 265
Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Norqobilov Jamshid G'ulomovich

Dzyudo kurashining tarixiy evolyutsiyasi va uning ta'lim jarayonida kompetensiyaviy yondashuv asosida qo'llanishi 270
Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Nurullayev Fazliddin Murodulla o'gli

Raqamli muhitda shaxs xulq-atvori dinamikasi (bolalik va o'smirlik misolida) 275
Raimdjanov Mirkarim Tolibjon o'g'li

O'quvchilarning intellektual qobiliyatlarini oshirishning pedagogik va psixologik asoslari 278
Suvanova Baxtigul Baxridinovna

Xalqaro tajriba asosida o'quvchilarda tadbirkorlik ko'nikmalarini shakllantirish mexanizmlari 283
Azimov I. T., Mirzayeva N. I.

Boshlang'ich sinflarda ingliz tili o'qitishda didaktik vositalardan foydalanish 288
Ziyaboyeva Sevara Saydullayevna

Yuqori malakali o'rta masofaga yuguruvchilarning jismoniy rivojlanish dinamikasi 292
Nazarov Nuriddin Baxranovich

Maktab direktorining partisipativ boshqaruv faoliyatida qarorlar qabul qilish jarayonida ishtirokchilarning roli 297
Jabborova Yulduzxon Hasan qizi

Tibbiyotda nizoli vaziyatlar va ularni bartaraf etish usullari 301
Olimova Dono Shakirovna, Baxtiyorova Shahnoza Mansurbekovna

Ichki kasalliklarni tashxislashda klinik fikrlashning o'rni 304
Tilavova Muqaddas, Hasanova Munisa, Mamatqulova Fayzo, Hakimova Xonbuvi Hakimovna

Транснациональные компании и проблема суверенитета национального государства 307
Ф. Равшанов, Л. Сохибова

Bo'lajak tarbiyachilarda o'quv-biluv faoliyati motivatsiyasini rivojlantirishning pedagogik ahamiyati 311
Muhammadiyeva Manzura Maratovna, Musulmonova Sabrina Akmal qizi

Texnologik ta'limda xorijiy tajriba 316
Lochinbek Abdirasulov

Talabalarda ilmiy-tadqiqot ko'nikmalarini rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslari 319
Saffarova Mohidil Axmadovna, Mustafayeva Feruza Anvar qizi

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ona tili darslaridagi asosiy resurslari: "ona tili" darsligi, mashq daftari, o'qituvchi kitobi ta'lim samaradorligini oshirishning muhim omili sifatida 324
Soatova Hilola Shuhrat qizi

Harbiy vatanparvarlik tarbiyasi – zamonaviy jamiyat taraqqiyotining muhim omili sifatida 328
R. D. Mustayev, H. F. Abduvositov

Русскоязычная литература Узбекистана современного периода: проблематика, поэтика и художественный анализ 332
Чернова Татьяна Алексеевна

O'smirlar orasida tengdoshlar bosimi va uning psixologik ta'siri 335
Toshpo'latova O'giloy Baxtiyor qizi

Bo'lajak tarbiyachilarning maktabgacha yoshdagi bolalarda iste'mol madaniyatini shakllantirish jarayonida targeting yondashuvining pedagogik nazariy asoslari 339
D. G. Umnov

Ona tili darslarini ikkinchi til tamoyillari asosida tashkil etish masalalari 344
Maxkamova Guluzroxon Abdumutalibovna

Oliy ta'lim muassasalarida mustaqil ishlarni pedagogik jihatlardan tashkil etishning nazariy va amaliy aspektlari 347
Mahkamov Mahammadjon Dadajonovich

Boshlang'ich sinflarda interfaol metodlar asosida dars jarayonini takomillashtirish metodikasi 351
Muhammadjonova Durdonaxon Bahromjon qizi

Tarix darslarini modellashtirishda pedagogik metodlar tasnifi va ularning samaradorligi 354
Ikrom Qodirov

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Hadassah gospital maktabi modelining o'ziga xos xususiyatlari, pedagogik samaradorligi va uni O'zbekiston gospital maktablariga tatbiq etishning ahamiyati 357
Abdullayev Aziz Habibullayevich, Ochilov Orazbek Qosim o'g'li, Alimova Dono Abbosxanovna

Davlat boshqaruvi tizmida korrupsiyaviy xavf-xatarlarni baholash va prognozlash metodologiyasi..... 361
Amirxo'jayev Shukurjon Qurbonovich, Sotvoldiyev Akbarjon Umidjon o'g'li

Neyropedagogik yondashuv asosida o'quvchilarda pozitiv fikrlashni rivojlantirishning ilmiy-nazariy va amaliy asoslari 364
Babakulova Dilnoza Ramazonovna

Boshlang'ich sinflarda nutqiy nuqsonlarning oldini olish va o'quvchilarning talaffuz madaniyatini shakllantirish metodikasi..... 367
Baxtiyorova Nastarin Baxriddinovna, Daminova Dilbar Melimurodovna

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining bilim olishga qiziqishini oshirishda gamifikatsiya elementlaridan foydalanishning nazariy-metodik asoslari..... 370
G'aniyeva Gulxayyo Islom qizi, Raxmatova Shaxlo Mansurovna

Ingliz tili darslarida kitobxonlik ko'nikmalarining o'ziga xosligi 373
Jo'raboyeva Turg'unoy Ikromjon qizi

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida lingvokognitiv kompetentlikni rivojlantirishning didaktik tizimi..... 377
Kozimova Sadoqat

Umumta'lim maktablarida tabiiy fanlar (science)ni o'qitish orqali ekologik savodxonlikni shakllantirishning pedagogik asoslari 380
Majitov Turg'unali Anvar o'g'li

Oilaviy munosabatlarda manipulyativ muloqot indikatsiyasi: psixologik tahlil va eksperimental natijalar..... 383
Nishanova Zulfizar Yashin qizi

Bo'lajak mutaxassislarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishda raqamli ta'lim texnologiyalarining o'rni..... 386
Nurulloyev Firuz No'monjonovich

Talabalarning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishning tarixiy-pedagogik asoslari (ma'rifatparvar mutafakkirlar merosi misolida)..... 390
Sabirov Kaxramon Bektursun o'g'li

Maktabgacha ta'lim yoshidagi 5-6 yoshli bolalarda muammoli vaziyatlarni mustaqil yechish qobiliyatini shakllantirish metodikasini takomillashtirish..... 393
Tillayeva Vasila O'ktam qizi

Kritik fikrlash kompetensiyasining pedagogik va didaktik mazmuni 398
Tursunaliyev Shaxzod Sherali o'g'li

Kurashchi qizlarning texnik harakatlarini kinematik va kinetik modellashtirish 402
Xomudjonova Feruza Komiljon qizi

Oliy ta'limda ishga doir muloqot asoslari fanini o'qitish orqali talabalarning og'zaki fikrlash va nutq faoliyatini rivojlantirish 406
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna

Роль онлайн-платформ и образовательных сервисов в формировании ответственности студентов. 409
Гуламов Жасур Баходирович

Изучение изменений полярного переключения негативных и позитивных эмоций средового воздействия в процессе развития/реабилитации механизмов эмпатии 413
Ягудин Дмитрий Рустамович

Produktiv nutq ko'nikmalari orqali nutq aktlarini o'qitish samaradorligi..... 421
Sadikov Erkin Tursunovich

Проблемы формирования письменной коммуникативной компетенции у студентов выпускных курсов высших учебных заведений 424
Раджабова Зебинисо Анваровна

Pedagogika sohasida yangi ilmiy yo'nalish – pedagogik innovatsiya..... 427
M.U. Raxmanova

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Muammoli o‘qitish asosida kichik maktab yoshidagi o‘quvchilarning ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirish 431
Giyasova Shaxnoza Abdurafikovna

9–10 yoshli o‘quvchilar orasidagi nizolarni korreksion yondashuv bilan boshqarish 435
Qulmamatov Sindorqul Ibragimovich, Yarbekova Yulduz Bahromjon qizi

Bo‘lajak o‘qituvchilarda raqamli mediakompetentlikni rivojlantirish 439
Mo‘minova Madina, Mamasodiqova Saida

Разработка приложения для визуализации и анализа решения задач линейного программирования 442
Маматов Исломбек Ильесович, Буронова Муниса Баходировна

Mustaqil ta’lim topshiriqlarini integrativ modellashtirish tashkiliy-metodik muammo sifatida 448
Ibroximova O‘g‘iloy Inomjon qizi

Boshlang‘ich ta’limda axloqiy tarbiyani baholash va “tarbiya kundaligi”ni joriy etish metodikasi 451
Norimboyeva Sarvinoz Abror qizi, Norimboyeva Sarvinoz Abror qizi

Talabalarda vatanparvarlik fazilatlarini rivojlantirishning nazariy-pedagogik va didaktik asoslari 456
Xaydaraliyev Xurshid Xamidullayevich

Zamonaviy yosh oilalarda gender munosabatining o‘rganilganlik holati 462
Abduqayumova Gulnoza Karimjon qizi

Arifmetik progressiyani o‘qitishda “progressiya konstruktori” amaliy-tadqiqot metodining samaradorligi 466
Abdurahmonova Zamira Raxmatullayevna

Maktabgacha ta’lim yo‘nalishi talabalarining kasbiy kompetentligini shakllantirishning mazmuni 471
Ashurova To‘lg‘anoy Ergashevna

Onlayn shaxmat platformalarining boshlang‘ich sinf o‘quvchilari tafakkuriga ta’siri 475
Boboqulov Chori Urolovich

Ta’lim tizimida boshqaruv samaradorligini oshirish 480
Kadirkulov Dilmurod Alimahamedovich

Bo‘lajak o‘qituvchilarda muloqot madaniyatini shakllantirish mezonlari 485
Mirsagatova Nargiza Sayfullayevna

Communicative Language Teaching in Modern Classrooms: Strengths, Limitations, and Pedagogical Implications 490
Mirzaliyeva Sarvinoz

Pedagogika oliy ta’lim muassasasi talabalarining fizikadan metodik faoliyatga tayyorgarligini rivojlantirish 493
Murtazayev Zohid Murtazayevich

Zo‘ravonlikning inson ruhiyatiga salbiy ta’siri va oqibatlari 497
Mutabarxon Maxsudova

STEM ta’limi sharoitida o‘quvchilarning texnik tafakkurini rivojlantirishning transdisiplinar metodik modeli 501
Normuxamedov Zarif

Jadidchilar asarlarida boshlang‘ich ta’limga oid pedagogik qarashlarning nazariy asoslari 507
Sariboyeva Aziza G‘apur qizi

Pedagogika tarixida dars samaradorligini oshirish bo‘yicha qarashlar va amaliyotdagi innovatsion loyihalar tahlili 510
To‘raqulova Feruza Jobir qizi

Yosh qizlarda shaxsiy mustaqillik va oilaviy mas’uliyat muvozanati 514
To‘xtamatova Nargiza, Boltaboyeva Marg‘uba

Individual dars mashg‘ulotlari orqali bokschining faolligini aniqlash xususiyatlari 517
Usmonov Mansur Qurbonmurotovich

Преимущества и недостатки использования виртуальных лабораторных работ по физике 522
Тиловова Турдихол Баратовна

Neyrolingvistik dasturlashning (NLD) nazariy va amaliy jihatlari 529
Xolikova Dilobarxon Maxsitovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Tabiiy fanlar darslarini o‘qitishda muammoli texnologiyalardan foydalanish usullari 533
Ochilova O‘g‘iloy Mardon qizi

Communicative-Pragmatic Analysis of Binary-Based Paremias in English, Uzbek, and Russian Languages 537
Jumanova Sabrina Vaydullo kizi

Kurash mashg‘ulotlarida raqamli texnologiyalar qo‘llanilishi 542
Melikuziyev Azizjon Adaxamjon o‘g‘li

O‘spirinlarda kasbiy tanlov noaniqligi sharoitida mustaqil qarorlarni rivojlantirishning psixologik xususiyatlari 546
Karimova Gulxumor Shodi qizi

ChatGPT kabi til modellarining ta’lim va fan sohasiga ta’siri 550
Djabbarova Xabiba Kuvandikovna

Biologiya ta’limida qo‘llaniladigan masala va mashqlarning turlari, mazmuni va kreativlikni rivojlantirishdagi o‘rni 554
Yusupova Lobar Nizomjon qizi, Raxmatov Uchkun Ergashevich

Сравнительный анализ русской и узбекской концептосфер в контексте преподавания РКИ 560
Рустамова Феруза Махмуджановна

Professional ta’lim muassasalari o‘quvchilarining kasbiy madaniyatini kompetensiyaviy yondashuv asosida rivojlantirish texnologiyalari 565
Imomov Musurmon Pirnazarovich

Boshlang‘ich ta’limda aksiologik qadriyatlar va raqamli kompetensiyalarni uyg‘un rivojlantirish metodikasi 572
Shabbazova Dilfuza Ruzikulovna

Bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy ijodkorligini rivojlantirishda klaster integratsiyasi va refleksiv yondashuvning o‘rni 576
Shabbazova Nodira Xamzayevna

Umumta’lim maktablarida immersiv texnologiyalar imkoniyatlaridan foydalanish 579
Axmedova Dilnoza Baxtiyor qizi

Tasviriy san’at ta’limida kompozitsiya o‘qitishning takomillashtirilgan metodik tizimi 581
Karshiboyeva Dilafruz Boxodirovna

Bo‘lajak ona tili o‘qituvchilarining og‘zaki va yozma nutqini rivojlantirishda refleksiv topshiriqlarning o‘rni . 584
Altibayeva Malika Kuvandikovna

STEAM yondashuvi asosida rivojlantiruvchi markazlarning samaradorligini oshirish yo‘nalishlari 587
O‘rinova Feruza O‘ljayevna, To‘xtaboyeva Maftunaxon G‘aniyevna

Aholi o‘rtasida ommaviy sportni rivojlantirishning ilmiy-uslubiy asoslari 591
Davulov Ozodbek Qalandarovich

Tasavvufda ma’naviy tarbiya tushunchasi va uning nazariy-metodologik asoslari 595
Satimova Sevinch Sardorbekovna

Teaching Literary and Non-Literary Forms of Speech to Young Learners 600
Nargiza Tulyaganova

Pedagog kadrlarni innovatsion faoliyatga tayyorlashni boshqarish tizimini takomillashtirishning metod va mexanizmlari 604
Aziboyev Shuhrat Olimovich

Cerebral falajli bolalarda sensor, diqqat va motor funksiyalar integratsiyasining faktorli tahlili 608
Karimberdiyev Azamat Axmadjon o‘g‘li

O‘smirlik davrida emotsional intellektni namoyon bo’lishining psixologik xususiyatlari 614
Djumabaeva Manzura Bagibekovna, Zoirova Laylo Alisher qizi, Umirboyeva Zaxro Dilmurod qizi

Zamonaviy ta’lim modellari mohiyati va ularning pedagogik tizimdagi o‘rni (4K, 5E, 5I modellari misolida) 617
Raxmatov Uchkun Ergashevich, Qodirova Marjona Azamat qizi

Ayollarni iqtisodiy faollikka tayyorlashda o‘quv dasturlarini loyihalash tamoyillari 624
Diyarova Shaxloxon Rovshan qizi

Interfaol ta'lim metodlari asosida o'qituvchilarning kreativlik qobiliyatlarini rivojlantirish metodikasi: tajriba-sinov natijalari tahlili 628
Abdiyeva Shodiyona Yodgor qizi

Raqamli muhitda maktabgacha ta'lim tarbiyalanuvchilarining qo'shimcha ta'limini tashkil etish: tadqiqotlar sharhi 633
Amanova Dilorom Faxritdin qizi

Kognitiv tilshunoslikda skript atamasi va uning voqelanish mexanizmlari 637
Fayzullayev Shohrux

The Concept of Blended Learning and its Role in the Modern Educational Paradigm 641
Fozilova Maxina Adashevna

Finlyandiya boshlang'ich sinf o'quvchilarida matematika fanini o'qitish metodikasi 645
G'aybulloyeva Yulduz Mexriddinovna

Xalq hunarmandchiligi bo'yicha o'quvchilarning kreativ qobiliyatini rivojlantirish 651
Isoqov Shohruh Turabek o'g'li

Communicative-Pragmatic Analysis of Binary-Based Paremias in English, Uzbek, and Russian Languages 654
Jumanova Sabrina Vaydullo kizi

Internet-risk profilaktikasining bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlashdagi o'rni 659
Mamatxanova Nargiza Toxirovna

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limni samarali tashkil etishning psixologik-pedagogik shart-sharoitlari 663
N. Sh. Abdullayeva, F. R.Valiyeva, S. S. Raximova

Musiqiy-ritmik harakatlarning asosiy komponentlari va ularni rivojlantirishda SI imkoniyatlari 667
O. A. Shodiyeva

Oliy ta'lim muassasalarida kredit-modul tizimi asosida ta'limni tashkil etishning pedagogik xususiyatlari .. 672
Y. R. Azzamov

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida integratsion yondashuv asosida bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashning pedagogik asoslari 676
Yakubova Zilola Zikirovna

Aksiologik yondashuv asosida talabalarda mas'uliyatni rivojlantirish pedagogik muammo sifatida 679
Teshayeva Dilnoza Chori qizi

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarni tasviriy faoliyat turlari asosida estetik tarbiyalash masalalari. 684
Yuldasheva Dilshoda To'lqinovna

Профессиональная рефлексия как фактор развития научного интеллекта будущего педагога в системе педагогического образования 688
Анварова Хуснора, Исохонова Азиза

Толерантность в мультикультурном обществе 692
Бекбосынова З. К.

Методика работы над ошибками как средство повышения грамотности 696
Исмаилова Мадинабону

Методы и подходы к развитию профессиональной лексической компетенции студентов военных направлений 701
Хамидова Нигора Тулкуновна

AYOLLARNI IQTISODIY FAOLLIKKA TAYYORLASHDA O'QUV DASTURLARINI LOYIHALASH TAMOYILLARI

Diyarova Shaxloxon Rovshan qizi
Ayol MMT MCHJ o'quv bo'limi rahbari

Annotatsiya: Mazkur maqolada ayollarni iqtisodiy faollikka tayyorlash jarayonida o'quv dasturlarini loyihalashning nazariy va metodologik tamoyillari tahlil qilinadi. Tadqiqotning maqsadi – ayollarning iqtisodiy kompetensiyalarini shakllantirishga yo'naltirilgan o'quv dasturlarini ishlab chiqishning ilmiy asoslangan prinsiplarini aniqlash va tizimlashtirishdan iborat. Tadqiqotda kompetensiyaviy yondashuv, andragogika nazariyasi hamda tizimli yondashuv metodologik asos sifatida qo'llanildi. Tahlillar natijalari ayollar auditoriyasi uchun ishlab chiqiladigan o'quv dasturlari nafaqat moliyaviy bilimlarni, balki qaror qabul qilish ko'nikmalari, psixologik tayyorgarlik, tadbirkorlik tashabbusini rivojlantirish va ijtimoiy moslashuv kompetensiyalarini ham qamrab olishi zarurligini ko'rsatdi. O'quv dasturlarini loyihalashda maqsadlilik, kontekstual moslik, amaliy yo'naltirilganlik, integrativlik hamda natijadorlik monitoringiga asoslanganlik tamoyillari asoslab berildi. Tadqiqot natijalari ayollarni iqtisodiy faollikka tayyorlash tizimini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: iqtisodiy faollik, ayollar ta'limi, kompetensiyaviy yondashuv, o'quv dasturi, pedagogik loyihalash, andragogika.

Abstract: The paper examines the theoretical and methodological principles of designing educational programs aimed at preparing women for economic activity. The purpose of the study is to identify and systematize scientifically grounded principles for developing educational programs focused on the formation of women's economic competencies. The research is based on the competency-based approach, andragogical theory, and the systems approach as its methodological foundation. The findings indicate that educational programs designed for women should include not only financial knowledge but also decision-making skills, psychological preparedness, the development of entrepreneurial initiative, and social adaptation competencies. The study substantiates key principles of educational program design, including goal orientation, contextual relevance, practical orientation, integrative approach, and results-based monitoring. The results can contribute to improving the system of preparing women for economic activity.

Key words: economic activity, women's education, competency-based approach, educational program, instructional design, andragogy.

Аннотация: В статье рассматриваются теоретические и методологические принципы проектирования образовательных программ, направленных на подготовку женщин к экономической активности. Цель исследования – выявление и систематизация научно обоснованных принципов разработки образовательных программ, ориентированных на формирование экономических компетенций у женщин. В качестве методологической основы использованы компетентностный подход, теория андрагогики и системный подход. Результаты анализа показали, что образовательные программы для женской аудитории должны включать не только финансовые знания, но и навыки принятия решений, психологическую подготовку, развитие предпринимательской инициативы и социальную адаптацию. В работе обоснованы принципы проектирования образовательных программ: целенаправленность, контекстуальная обусловленность, практико-ориентированность, интегративность и ориентация на мониторинг результатов. Полученные результаты могут быть использованы для совершенствования системы подготовки женщин к экономической активности.

Ключевые слова: экономическая активность, образование женщин, компетентностный подход, образовательная программа, педагогическое проектирование, андрагогика.

KIRISH

Bugungi kunda O'zbekiston sharoitida ayollarning iqtisodiy faolligi ijtimoiy barqarorlik va iqtisodiy rivojlanishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Ayollarning iqtisodiy jarayonlarda faol ishtiroki nafaqat oila farovonligini oshiradi, balki hududiy va milliy iqtisodiyotning rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Biroq ko'plab ayollarda moliyaviy savodxonlik, tadbirkorlik tashabbusi va mustaqil iqtisodiy qaror qabul qilish ko'nikmalari yetarli darajada shakllanmagan.

Mavjud o‘quv dasturlarining tahlili shuni ko‘rsatadiki, ular ko‘pincha umumiy nazariy bilimlarga asoslangan bo‘lib, ayollarning real ijtimoiy-iqtisodiy sharoitini yetarlicha hisobga olmaydi. Shu sababli ayollarni iqtisodiy faollikka tayyorlash jarayonida o‘quv dasturlarini ilmiy asosda loyihalash muhim vazifa sifatida namoyon bo‘lmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ayollarni iqtisodiy faollikka tayyorlashda o‘quv dasturlarini ishlab chiqish kompleks va tizimli yondashuvni talab etadi. Bunday dasturlarni samarali loyihalash bir qator zamonaviy pedagogik va ijtimoiy-iqtisodiy nazariy yondashuvlarga asoslanadi. Jumladan, kompetensiyaviy, andragogik va ijtimoiy moslashuv yondashuvlari alohida ahamiyat kasb etadi.

Kompetensiyaviy yondashuv zamonaviy ta’lim paradigmasining asosiy yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Ushbu yondashuvga ko‘ra, ta’lim jarayoni faqat bilim berishga emas, balki real hayotda qo‘llaniladigan amaliy ko‘nikma va kompetensiyalarni shakllantirishga yo‘naltiriladi. Noam Chomsky va Benjamin Bloom ta’lim natijalarini bosqichma-bosqich rivojlantirish zarurligini ta’kidlab, yuqori darajadagi kognitiv ko‘nikmalarni shakllantirish muhimligini qayd etgan. Shuningdek, rus olimi A.V. Khutorskoy kompetensiyaviy yondashuvni shaxsning mustaqil faoliyat yuritish qobiliyatini rivojlantirish bilan bog‘laydi va uni zamonaviy ta’limning ustuvor modeli sifatida talqin etadi[1]. Ayollarni iqtisodiy faollikka tayyorlashda bu yondashuv ularda tadbirkorlik, moliyaviy savodxonlik va muammolarni hal etish ko‘nikmalarini shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi.

Andragogik yondashuv kattalar ta’limining nazariy asosini tashkil etadi. Ushbu yondashuv Malcolm Knowles tomonidan ishlab chiqilgan bo‘lib, u kattalar o‘qitishda ularning hayotiy tajribasi, mustaqilligi va ichki motivatsiyasiga tayanish zarurligini asoslab beradi[2]. Knowles fikriga ko‘ra, kattalar ta’limi amaliy muammolarni hal qilishga yo‘naltirilgan bo‘lishi lozim. Rus olimi S.I. Zmeyov ham andragogik yondashuvni rivojlantirib, unda tinglovchilarning ijtimoiy tajribasi va individual ehtiyojlarini hisobga olish muhimligini ta’kidlaydi[3]. Ayollar uchun mo‘ljallangan o‘quv dasturlarida bu yondashuv ayniqsa muhim bo‘lib, ularning oilaviy va ijtimoiy majburiyatlari bilan uyg‘un holda ta’lim olish imkonini yaratadi.

Ijtimoiy moslashuv yondashuvi esa ta’lim jarayonini jamiyat va iqtisodiyot ehtiyojlari bilan integratsiyalashni nazarda tutadi. Émile Durkheim ta’limni ijtimoiy tizimning muhim instituti sifatida ko‘rib, uning vazifasi shaxsni jamiyatga moslashtirish ekanligini ta’kidlagan[4]. Zamonaviy tadqiqotchilardan Amartya Sen inson imkoniyatlarini kengaytirish (capability approach) orqali iqtisodiy faollikni oshirish mumkinligini asoslab beradi[5]. Ushbu yondashuv ayollarni real iqtisodiy sharoitlarga tayyorlash, ularni mehnat bozori talablariga moslashtirish va ijtimoiy-iqtisodiy integratsiyasini ta’minlashda muhim ahamiyatga ega.

Shunday qilib, yuqoridagi yondashuvlarning uyg‘unligi ayollarni iqtisodiy faollikka tayyorlashda samarali, amaliy va barqaror natijalarga erishish imkonini beradi. Har bir yondashuv o‘zaro integratsiyalashgan holda qo‘llanilganda, o‘quv dasturlarining samaradorligi sezilarli darajada oshadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida ma’lumotlar kompleks yondashuv asosida yig‘ildi. Dastlab, mavzuga oid ilmiy adabiyotlar, xalqaro tashkilotlar hisobotlari va statistik ma’lumotlar kontent-tahlil usuli orqali o‘rganildi. Shuningdek, ayollarni iqtisodiy faollikka tayyorlash bo‘yicha mavjud o‘quv dasturlari qiyosiy tahlil qilinib, ularning mazmuni, tuzilmasi va samaradorligi o‘rganildi. Empirik ma’lumotlarni olish maqsadida kuzatish, hujjatlarni tahlil qilish va ekspert baholash usullaridan foydalanildi. Olingan ma’lumotlar tizimlashtirish, guruhlash va taqqoslash metodlari yordamida qayta ishlanib, ularning o‘zaro bog‘liqligi aniqlashtirildi. Shuningdek, tahlil jarayonida umumlashtirish va interpretatsiya usullari qo‘llanilib, o‘quv dasturlarini loyihalash tamoyillarining samaradorligi asoslab berildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Yuqorida ko‘rib chiqilgan nazariy yondashuvlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, ayollarni iqtisodiy faollikka tayyorlash jarayoni faqatgina bilim berish bilan cheklanib qolmasdan, balki shaxsning har tomonlama rivojlanishini ta’minlovchi kompleks pedagogik tizimni talab etadi. Kompetensiyaviy yondashuv orqali amaliy ko‘nikmalarni shakllantirish, andragogik yondashuv asosida kattalar ta’limining o‘ziga xos xususiyatlarini inobatga olish hamda ijtimoiy moslashuv yondashuvi yordamida real iqtisodiy muhitga integratsiyani ta’minlash – bu jarayonning o‘zaro uzviy bog‘liq tarkibiy qismlaridir.

1 Khutorskoy A.V. Kompetensiyaviy yondashuv v obrazovanii. – Moskva, 2003.
2 Knowles M. The Adult Learner: A Neglected Species. – Houston, 1984.
3 Zmeyov S.I. Andragogika: osnovy teorii i praktiki obucheniya vzroslykh. – Moskva, 2007.
4 Durkheim É. Education and Sociology. – New York, 1956.
5 Sen A. Development as Freedom. – Oxford University Press, 1999.

Mening fikrimcha, aynan ushbu yondashuvlarning integratsiyasi ayollarni iqtisodiy faollikka tayyorlashda eng samarali modelni shakllantiradi. Chunki zamonaviy jamiyat sharoitida ayollar nafaqat bilimli, balki moslashuvchan, tashabbuskor va iqtisodiy qarorlar qabul qila oladigan subyekt sifatida namoyon bo'lishi zarur. Shu nuqtai nazardan, o'quv dasturlari individual ehtiyojlarga moslashgan, amaliyotga yo'naltirilgan va bozor talablari bilan uyg'unlashgan bo'lishi lozim.

Shuningdek, ta'kidlash joizki, ayollarni iqtisodiy faollikka jalb etish masalasi faqat ta'lim doirasida hal etilmaydi, balki u ijtimoiy siyosat, gender tengligi va iqtisodiy islohotlar bilan chambarchas bog'liqdir. Shu sababli, o'quv dasturlarini ishlab chiqishda nafaqat pedagogik, balki ijtimoiy-iqtisodiy omillarni ham chuqur tahlil qilish muhim hisoblanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, ayollarni iqtisodiy faollikka tayyorlashga qaratilgan o'quv dasturlarini zamonaviy yondashuvlar asosida loyihalash ularning iqtisodiy mustaqilligini ta'minlash, bandligini oshirish va jamiyat taraqqiyotida faol ishtirok etishini kuchaytirishda muhim strategik ahamiyat kasb etadi.

Yuqorida tahlil qilingan kompetensiyaviy, andragogik va ijtimoiy moslashuv yondashuvlari ayollarni iqtisodiy faollikka tayyorlash jarayonining nazariy-metodologik asosini tashkil etadi. Mazkur yondashuvlar o'zining amaliy ifodasini aynan o'quv dasturlarini loyihalash tamoyillarida namoyon etadi va ularning samaradorligini belgilovchi muhim omil sifatida xizmat qiladi.

Zamonaviy statistik ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston sharoitida ayollar iqtisodiy faolligi hali ham yetarli darajada yuqori emas. Xususan, 2024-yilda ayollarning mehnat bozoridagi ishtiroki 39,4 % ni tashkil etgan bo'lib, erkaklar ko'rsatkichi (72,3 %) bilan solishtirganda sezilarli tafovut mavjud. Shu bilan birga, ayollar umumiy mehnat resurslarining atigi 35,44 % ini tashkil etadi. Bu esa ayollarni iqtisodiy faoliyatga jalb etishda tizimli yondashuv asosida ishlab chiqilgan o'quv dasturlarining zarurligini asoslaydi.

Yuqoridagi yondashuvlar asosida loyihalash tamoyillarining integratsiyasi O'zbekiston sharoitida ayniqsa dolzarb hisoblanadi. Chunki mavjud statistik ma'lumotlar ayollar iqtisodiy faolligi darajasi hali ham to'liq ochilmagan salohiyat mavjudligini ko'rsatadi. Shu sababli, o'quv dasturlari faqat nazariy bilim berishga emas, balki aniq iqtisodiy natijaga – ish bilan ta'minlash, daromad manbaini yaratish va tadbirkorlikni rivojlantirishga yo'naltirilgan bo'lishi zarur.

Xulosa qilib aytganda, o'quv dasturlarini kompetensiyaviy, andragogik va ijtimoiy moslashuv yondashuvlari asosida, bozor talablari va milliy ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlarni inobatga olgan holda loyihalash ayollarni iqtisodiy faollikka jalb etishning eng muhim strategik vositalaridan biridir. Bu esa o'z navbatida nafaqat gender tengligini ta'minlashga, balki mamlakatning barqaror iqtisodiy rivojlanishiga ham xizmat qiladi.

O'quv dasturlarini loyihalash tamoyillari zamonaviy pedagogika, andragogika va inson kapitali nazariyalari asosida shakllangan bo'lib, ular ta'lim jarayonining samaradorligini ta'minlashda muhim metodologik asos vazifasini bajaradi. Xususan, Ralph Tyler tomonidan ilgari surilgan maqsadga yo'naltirilgan ta'lim konsepsiyasi, Malcolm Knowlesning kattalar ta'limi haqidagi qarashlari hamda Gary Beckerning inson kapitali nazariyasi ushbu tamoyillarning ilmiy asosini tashkil etadi.

Mazkur yondashuvlarga ko'ra, o'quv dasturlari aniq natijaga yo'naltirilgan, amaliy ko'nikmalarni shakllantiruvchi, o'quvchilarning individual xususiyatlarini inobatga oluvchi hamda mehnat bozori talablariga moslashgan bo'lishi lozim. Shu bois, ayollarni iqtisodiy faollikka tayyorlashga qaratilgan o'quv dasturlarini ishlab chiqishda mazkur tamoyillarni tizimli qo'llash ularning iqtisodiy mustaqilligini ta'minlash va bandligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

O'quv dasturlarini loyihalash tamoyillari

№	Tamoyil nomi	Mazmuni	Asosiy yo'nalishlar / misollar
1	**Maqsadga yo'naltirilganlik**	O'quv dasturi aniq natijaga yo'naltirilgan bo'lishi lozim	Ishga joylashish; o'z biznesini boshlash; daromad manbaini yaratish
2	**Amaliy yo'naltirilganlik**	Nazariy bilimlar bilan bir qatorda amaliy ko'nikmalarni shakllantirish	Amaliy mashg'ulotlar; treninglar; real loyihalar
3	**Moslashuvchanlik**	Dasturlar turli ijtimoiy guruhlar ehtiyojiga moslashtirilishi kerak	Yosh xususiyati; ta'lim darajasi; ijtimoiy holat
4	**Inklyuzivlik**	Barcha ayollar uchun teng imkoniyatlar yaratish	Nogironligi bo'lgan ayollar; qishloq ayollari; kam ta'minlangan qatlam
5	**Bozor talabiga moslik**	Ta'lim mazmuni mehnat bozori ehtiyojlariga mos bo'lishi kerak	Zamonaviy kasblar; raqamli iqtisodiyot; xizmat ko'rsatish sohasi
6	**Integratsiya**	Turli bilim va ko'nikmalarni kompleks ravishda birlashtirish	Moliyaviy savodxonlik; tadbirkorlik asoslari; axborot texnologiyalari

Samarali loyihalash zamonaviy pedagogik va iqtisodiy yondashuvlarga asoslangan kompleks jarayon hisoblanadi. Xususan, kompetensiyaviy, andragogik va ijtimoiy moslashuv yondashuvlari bilan uyg'unlashgan holda ishlab chiqilgan tamoyillar ta'limning natijadorligini oshirishga xizmat qiladi.

Demak, aynan maqsadga yo'naltirilganlik, amaliy yo'naltirilganlik, moslashuvchanlik, inklyuzivlik, bozor talabiga moslik va integratsiya tamoyillarining tizimli qo'llanilishi ayollarni iqtisodiy faoliyatga tayyorlashda eng muhim omil hisoblanadi. Chunki ushbu tamoyillar bir tomondan shaxsning individual ehtiyojlarini hisobga olsa, ikkinchi tomondan iqtisodiyotning real talablariga moslashishni ta'minlaydi.

Shu bilan birga, xalqaro tadqiqotlar ham ayollarni iqtisodiy faollikka jalb etishda ta'limning hal qiluvchi ahamiyatga ega ekanligini tasdiqlaydi. Jumladan, ayollarning iqtisodiy imkoniyatlarini kengaytirish mamlakat iqtisodiy o'sishiga sezilarli ta'sir ko'rsatishi qayd etilgan. Demak, o'quv dasturlarini ilmiy asoslangan tamoyillar asosida ishlab chiqish nafaqat pedagogik, balki ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyatga ham ega bo'lib, jamiyatning barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Khutorskoy A.V. Kompetensiyaviy yondashuv v obrazovanii. – Moskva, 2003.
2. Knowles M. The Adult Learner: A Neglected Species. – Houston, 1984.
3. Zmeyov S.I. Andragogika: osnovy teorii i praktiki obucheniya vzroslykh. – Moskva, 2007.
4. Durkheim É. Education and Sociology. – New York, 1956.
5. Sen A. Development as Freedom. – Oxford University Press, 1999.
6. Uzbekistan | World Bank Gender Data Portal.
7. Uzbekistan – Labor Force, Female – 2026 Data 2027 Forecast 1990–2024 Historical.
8. World Bank. Women, Business and the Law Report. – Washington, 2023.

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta’limotlar tarixi
13.00.02 Ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo‘yicha)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg‘ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta’limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta’lim nazariyasi va metodikasi (ta’lim sohalari va bosqichlari bo‘yicha)
13.00.07 Ta’limda menejment
13.00.08 Maktabgacha ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA’LIMI

Mas’ul muharrir: Ramzidin Ashurov
Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov
Musahhih: Alibek Zokirov
Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №3(2)

© Materiallar ko‘chirib bosilganda “Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali 26.09.2023-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№C–5669363 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.